

BHUTAN

HET LAATSTE HIMALAYA KONINKRIJK

Zegening van de motor

Mr Tony staat naast de motor, zijn handen gevouwen voor zijn borst. De grote Sikh met stoere baard en tulband heeft het transport van de motor begeleid van de hoofdstad Delhi naar deze plaats in West Bengal, Siliguri. Hij heeft zojuist bloem-slingers over het stuur gehangen en wierookstokjes achter de koplamp gestoken. Nu zet hij zoete offergebakjes op het zadel. Een klein deel daarvan smeert hij als offering over de koplamp en de rest moeten we uitdelen van het personeel en andere gasten van het hotel. Opeens sluit hij zijn ogen en begint aan de zegening van de motor en onze reis. Hij mompelt gebeden en sluit af met door met zijn handen van voor naar achter de lijnen van de Bullet 500 te volgen. Een kist met reserve-onderdelen en gereedschap is achterop gemonteerd en in de zijdragers is ruimte genoeg voor onze bagage. Echter een klein probleem is dat deze nu net nog niet aangekomen is. We waren erg vroeg met inchecken deze ochtend in Delhi en dit bleek voor de bagage-afdeling niet handelbaar. Op de luchthaven van Siliguri werd ons verzekerd dat de tassen op de grens weer bij ons zullen zijn.

Indiaas verkeer

Vroeg in de ochtend mengen we ons in het drukke Indiase verkeer rond de stad. De smalle wegen naar het nabij gelegen Sikkim zijn vol met vrachtverkeer en bussen, terwijl ook paardenkarren, fietsriksjaas en loslopende koeien zich een weg banen in de chaos. Pas als we de smalle Indiase strook tussen Bangladesh en Bhutan doorkomen komen we op een laagvlakte richting het gesloten noordoostelijke deel van India. Rechts van ons strekt het lichtgroene laagland zich oneindig uit terwijl links

langzaam de hoge bergen opdoemen. Hier moeten we heen, hier ligt het laatste Himalaya-koninkrijk, een voor buitenlanders lang gesloten gebleven land. Diep weggestopt en vast ingeklemd tussen uithoeken van India en Tibet ligt hier het laatste Shangri La, Bhutan

Grens controles

De Indiase weg eindigt als we tegen de eerste bergwand op rijden. Een prachtige poort scheidt het drukke chaotische India van de nette goed gemanierde bergstaat. In het avondschemer komen we bij de poort aan. Met swingende Indiase muziek uit winkeltjes op de achtergrond, lopen drommen Indiase mensen van Bhutan terug naar India. Van enige controle lijkt geen sprake. Auto's die Bhutan in willen worden eerst zorgvuldig schoon gespoten met water uit tuinslangen door twee mannen aan beide kanten van de weg. Onder de poort staan een paar Bhutanesen in traditionele klederdracht, dit blijken de grenswachters. Het is ons niet direct duidelijk hoe de procedure is. We zien geen douane of immigratieposten dus rijden maar gewoon door. Onder de poort spreekt een Bhutanees ons aan en legt uit dat we alleen met een lokale gids de grens over mogen steken, en dat we eerst uit India moeten uitchecken voordat dit überhaupt kan. De Indiase immigratiedienst is een kleine kilometer verderop en is allang dicht. Hier stuiten we echter op mr Tashi en hij blijkt onze gids te zijn. Zonder officieel uit India te zijn 'uitgecheckt' en officieel Bhutan te zijn ingekomen neemt hij ons mee de grens over. We slapen vanavond alvast in Puntsholing en moeten morgen alle officiële papieren in orde maken. Dit is onze eerste kennismaking met Bhutan en direct lijkt het gemeede-

lijk en volledig gebaseerd op goed vertrouwen. Ondanks dat veel Indiërs hun heil gezocht hebben in dit buurland voelt het toch anders. Het is stiller, zuiverder en ook de straten zijn schoner, rustiger en netter verzorgd. We doen nog de laatste voorbereidingswerkzaamheden aan de motor en maken een eerste wandeling door het nieuwe land. Inmiddels is ook de volgauto ter plaatse gekomen. Zonder lokale gids en de daarmee gepaard gaande volgauto met chauffeur is het onmogelijk om door het land te reizen. We genieten gelukkig van de vrijheid door op onze eigen motor te rijden. Tashi is vanaf het begin al zeer geïnteresseerd in deze manier van reizen. We stellen hem verantwoordelijk voor de filmcamera met als doel toch bewegende beelden te hebben van de eerste Nederlandse motorreis door Bhutan.

Uitstempelen

De volgende ochtend rijden we terug India in om ons officieel uit te laten stempelen. Tashi regelt vervolgens alle zaken aan de Bhutanese kant, het visum, de douane papieren en de vergunningen voor de motor. De overheid legt de drempel voor toeristen erg hoog maar wil dan wel extra goede service bieden aan degene die het geld ervoor over hebben om het land te bezoeken. Kauwend op een pakketje betelnoot komt Tashi met de papieren in het hotel terug, in traditionele kleding natuurlijk; blote benen, hoge kniekousen en een jurk. We kunnen verder het land in. Op een controlepost 10 kilometer buiten de stad worden alle voertuigen nog eens gecontroleerd door een bataljon van Bhutaanse grenswachters. Ook onze bagage en papieren worden nagekeken. Vriendelijk zwaaien de soldaten ons uit maar direct na de eerste

bocht staan we alweer stil. De weg van de grens naar de hoofdstad Thimpu wordt verbreed. Het eerste teken van het meer openstellen van het land. Over een paar jaar zal Bhutan zijn status als goed bewaarde bergstaat goed moeten verdedigen. Indiase wegwerkers zijn in ieder geval in honderdtallen het land binnengekomen om de klus te klaren. Over een afstand van meer dan 100 kilometer banen we ons een weg door het stof, diepe kuilen en bermloze afgronden. En met het zand tussen onze tanden maken we een eerste stop in een Bhutaans restaurant. Achter een dik gordijn drinken, lachen en eten de locals in de kenmerkende gemoedelijke sfeer. Voor toeristen is een kamertje achteraf vrijgehouden en een lopend buffet opgezet. Eten is namelijk inclusief elk toeristisch bezoek aan Bhutan.

Witte huizen en klederdracht

Slingerend over een prima smalle asfaltweg bereiken we de stad Paro. Nou ja stad, hoewel het de tweede plaats van het land is, bestaat het nog steeds maar uit anderhalve straat. Terwijl de Enfield door deze straat ploft kijken oude door de zon verweerde gezichten ons na. Dat zien de mannen in klederdracht niet vaak. In de Paro vallei valt het ons pas op dat alle huizen hetzelfde zijn: wit geschilderd met donkerbruine afwisseling en gebouwd in traditionele stijl. Geen huis is niet geschilderd of valt uit de maat van het geheel. Hetzelfde geldt eigenlijk voor de inwoners. Ook zij dragen hetzelfde tenue en onderscheiden zich in geen enkel opzicht van de ander. Zowel mens als menselijk bouwwerk lijkt in perfecte harmonie met de natuur te zijn.

De klim naar het Tigersnest

Het hoogte punt van ieder bezoek aan west Bhutan is de trek naar het Tigersnest klooster. Het lijkt hangend aan een rotswand gebouwd door acrobaten. In totaal neemt de wandeling naar boven over het smalle pad van keien een flinke twee uur in beslag. Monniken in rode en gele gewaden nemen net deel aan een dienst en het gezang en gemompel van mantraas geeft het geheel een mysterieuze sfeer. Het is al donker als we aan het eind van de middag de poort van de hoofdstad onderdoor rijden. Zelfs Thimpu, de hoofdstad, doet aan als een dorp met twee wegen, een voor verkeer heen en een voor terug. Op kruispunten heeft de overheid enkele jaren de enige stoplichten in het land weer weggehaald. Inwoners vonden deze elektronische verkeersregelaars te onpersoonlijk en niet nodig. Nu staan opnieuw verkeersagenten in ronde hokjes op de drukke kruispunten. Ik heb een afspraak met Mr Tandin. Hij is voorzitter en oprichter van de Bhutan Dragon Motorcycle club. Deze wordt gevormd door een groep motorenthouastelingen die maandelijks met elkaar door het land toeren. De meesten rijden op klassieke Enfields maar ook een spontane Japanse motor mag mee rijden. Mr Tandin blijkt ook lid te zin van de Koninklijke familie. We drinken een paar koffie's en praten over onze passie. En na een stadstocht op ons beider Enfields ben ik lid van de club. Door zijn relatie met het koningshuis kan hij veel betekenen voor motorrijders die het land bezoeken, vertelt hij. En hij nodigt me uit langs te komen in het clubhuis in Paro.

Van Koninkrijk tot Democratie

Bhutan is het laatste Himalaya-koninkrijk. Voorheen waren ook Nepal en Sikkim dit. Maar voor Bhutan zijn ook de laatste Koninklijke dagen aangebroken. De toekomstige koning heeft namelijk nu al besloten, na zijn kroning direct af te treden en zijn land om te vormen tot een democratie. Het koningshuis is echter zo populair dat niemand hier echt blij mee is, maar als het een koninklijk besluit betreft legt de hele bevolking zich daar snel bij neer. De straten van Thimpu worden langzaam klaar gemaakt voor de kroning van de jonge prins. Vlaggen worden uitgehangen en jaspeldjes worden uitgedeeld. Wij moeten helaas Thimpu voor de plechtigheid weer verlaten. Ons doel is de Bumthangvallei. Om hier te komen moeten we de eerste serieuze pas van deze reis beklimmen.

Geluks-index

De Dochu La pas ligt op 3116 meter. En vlak voordat we boven zijn krijgen we al een brok in onze keel van het uitzicht. Honderden witte stupa's zijn op het hoogste punt gebouwd en aan de andere kant van de weg verrijst een prachtig kasteelachtig klooster. Gebouwd met als doel de vrede in het land te bewaren, vertelt Tashi ons. Dit alles staat in perfecte lijn met de rij besneeuwde Himalayatoppen op de achtergrond. Deze samenleving lijkt nog zo puur en ongetekend door invloeden van buitenaf. Dit blijkt ook uit het feit dat de regering geen economische maar geluksindexen geeft aan de ontwikkeling van het land.

Onze Enfield ploft verder over de smalle weg die geen 100 meter rechtuit meer lijkt te gaan. We rijden door valleien met kleine boerderijtjes, langs dorpjes van drie huizen en over passen van 3500 meter. We komen tot stilstand in Tongsa, in het donker. En de volgende ochtend zien we pas waarom we hier wilden overnachten. Vanuit het hotel kijken we uit over de vallei en het dorp met op de voorgrond het prachtige Tongsaklooster. Het gigantische gebouw is van binnen nog indrukwekkender. Tegen de witte muren schuifelen tientallen jonge in donker rode gewaden gehulde monniken. En uit elke ruimte klinkt wel gezang of gemompel van gebeden.

Het verlaten oosten

Het oostelijk deel van het land is zelfs voor Bhutanesen een achterbleven gebied. We worden hier meerdere keren voor gewaarschuwd. De meeste toeristen bezoeken alleen het westelijk gedeelte waarbinnen Paro en Thimpu vallen. We bereiden ons voor op een week zonder veel luxe en een beetje afzien. De eerste uren rijden we in dichte mist we zien nog geen 50 meter voor ons uit. We moeten extra oppassen omdat er op schaduwplaatsen zelfs nog een beetje ijs in de bochten ligt. Als we eindelijk de vallei uitgeklimmen zijn zien we het dikke witte wolkenpak in de vallei liggen. Inmiddels staat we op de Shertang La (van 3600 meter) op de grens van de oostelijke provincies. Een verbinding over de weg is pas in de jaren negentig gemaakt. Voorheen was dit deel van het land alleen te voet en over sporen door de bergen te bereiken. De weg is niet breder dan een tweebaans fietspad over de Veluwe. Het gebied is inderdaad erg verlaten. Af en toe rijden we door een dorpje waar veel

huizen voorzien zijn van een beschildering van een grote penis. Een oude Tibetaanse priester die hier eeuwen geleden het land binnenkwam, bracht eerbied voor dit lichaamsdeel het land in. Sindsdien wordt het door veel mensen vooral in het oosten gezien als een symbool van voorspoed, vruchtbaarheid en kracht. Het landschap wisselt zich af tussen dalen en passen. De tussenliggende valleien zijn dunbevolkt en af en toe zien we leven langs de weg. We blijven zicht houden op de hoge toppen in het noorden maar de enige weg van west naar oost blijft relatief laag. Ondanks deze laagte worden we uitgedaagd door steile kliffen met afgronden van zeker meer dan een kilometer. Vanaf de smalle weg, zonder afrastering, kijken we recht de diepte in. En terwijl watervallen over de weg stromen en de steile bergwanden imposant voor ons opdoemen concentreren we ons meer dan anders op de weg. We blijven in het midden en houden de Enfield zover mogelijk van de afgronden uit de buurt.

Zegening door de priester

Jakar in de Bumthang vallei is niet meer dan een kruispunt van twee wegen en doet een beetje westernachtig aan. Paardenkarren rijden door het dorp terwijl stoere mannen op een bankje buiten de saloon lokaal bier drinken. De vallei is bezaaid met kloosters en tempels. In een klooster op zo'n 20 kilometer afstand hebben we een afspraak met een hoge priester. Het regent hard en het is koud, jonge monniken lopen op blote voeten door de plassen. Op de dienst die de priester geeft zijn veel mensen uit de wijde omgeving af gekomen. Oude vrouwtjes met grote ringen in hun oren en neus en mannen met hoeden en traditionele jurken aan zitten voor ons op de grond. Luisterend naar het gezang en de muziek van de tientallen monniken en

meemompelend met de gebeden van de hoge priester. Als de dienst voorbij is heeft de hoge priester tijd voor ons vrij gemaakt in zijn privéverblijf. Zoals geïnstrueerd door Tashi knielen we drie maal neer voor zijn voeten en geven hem een offerande in een gesloten envelop. Dan pakt hij een staafvormig relikwie en slaat ons hiermee op de schouders en op het hoofd, terwijl hij voor ons onverstaanbare gebeden uitspreekt. Dan lopen we de regen weer in op zoek naar onze Enfield.

Motorpech

Onderweg naar Mongar krijgen we de eerste motorpech. Een doodgewone lekke band. We zijn op vier kilometer voor het dorp en zetten de motor langs de weg. We nemen plaats achter in de volgauto en gaan op zoek naar een monteur. Zoals iedereen in dit land in het heden en in vol vertrouwen leeft, gaan wij er ook zorgeloos van uit dat we wel iemand vinden met gereedschap. Het dorp is echter niet meer dan een straat, maar gelukkig is het laatste huis van de straat een garage. De baas stuurt een jonge bediende met ons mee, met gereedschap en een net niet passende binnenband. We schroeven het achterwiel eruit en rekken de te kleine binnenband over de velg. Ogepompt vult hij de buitenbank prima. We houden ons voor dat de offering op een met gebedsvlaggen bezaaide pas vanmorgen het verloop van de lekke-band-situatie positief heeft beïnvloed.

Schatten in wijsheid

Na Tashigang volgt een honderd kilometer lange afdaling. We verlaten hiermee de beschuttheid van het Koninkrijk. Want ondanks dat de bergketens in het zuiden niet

zo hoog zijn, zijn de wanden erg steil en daardoor moeilijk doordringbaar. Het is een afsluiting geweest die gezorgd heeft dat Bhutan nog het meest authentieke land ter wereld is gebleven. Met goed bewaarde schatten in de wijsheid over sociale omgang, eerbied voor de natuur en Boeddhistische heiligdommen. En nu na uren slingeren vangen we de eerste glimpen op van het Indiase laagland. Want daar waar de bergen abrupt ophouden begint India. Hier houdt ook de orde en netheid op en begint de vrolijke chaos.

Spanning in Guwahati

In de grensplaats horen we van de 13 bomaanslagen van gisteren in de stad Guwahati, met tientallen doden. We moeten erheen om onze vlucht terug te halen en de motor weer netjes af te leveren. Dagelijks rijdt een konvooi van legervoertuigen tussen de grens en de hoofdstad van de deelstaat Assam. We besluiten eerst de grensprocedures te voltooien en dan pas te kijken of we die extra beveiliging willen. Aan de Bhutaanse kant verloopt deze duidelijk en snel. Dan staan we in India zoekend naar de douane om ons paspoort te laten stempelen. In het grensdorp weet niemand van iets. We geven het op en besluiten te gaan rijden, zonder konvooi en zonder stempel. In de vroege ochtend ligt een laag mist over de rijstvelden en komen in felle kleuren gehulde vrouwen met grote waterpotten op hun hoofd terug van de waterput. Het is een prachtig contrast tussen de stilte van Bhutan en het levendige India. En dan ineens na een half uur rijden staat er een geel bord in de berm; Immigration post for Foreigners. Een douanier met vriendelijke ogen zet

Het wilde zuiden van Argentinië.

netjes een paar stempels en verzekert ons dat er geen problemen zullen zijn op de route naar Guwahati. In Guwahati is het druk. Druk met autoverkeer maar ook druk met militairen en politie. Op enkele plaatsen zien we de overweldigende schade die de bommen van gisteren hebben toegebracht. Maar niemand in de stad blijft er kennelijk voor thuis. Dit is wel het geval als we de volgende dag naar het vliegveld moeten. De straten zijn volledig verlaten en de hele ochtend horen we groepen demonstranten door de straten trekken. Ze zijn boos op de overheid omdat zij de aanslagen niet heeft zien aankomen. Een taxi vinden lijkt onmogelijk. De hotelbaas die samen met ons achter het gesloten hek staat, ziet er gespannen uit. Ook hij denkt dat het niet zal lukken vandaag. Als ik een stukje verder een man naast een auto aanspreek lijkt er een opening; hij wil wel maar wel voor drie keer de normale prijs. Desperaat als we zijn gaan we snel voor iets minder akkoord. De stad is echt totaal uitgestorven en alle deuren en rolluiken zijn dicht. En de gespannen sfeer die overal hangt maakt van onze chauffeur een zenuwachtige wegpiraat. Hij durft zijn voet niet van het gas te halen en toetert bijna continue, terwijl er niemand te zien is. Zweetdruppels lopen over zijn voorhoofd. Gelukkig bedaart hij een beetje als we de luchthaven naderen. We bedanken hem en nemen afscheid van een prachtige motorreis door het mysterieuze Bhutan en een deel van India waar nog zeer weinig toeristen komen.

